7.–8. nóvember í Hörpu

Stjórnun fiskveiða

– svo miklu meira en kvóti

Er samráð og samstarf í haf- og fiskirannsóknum alltaf jafn mikilvægt ?

Jóhann Sigurjónsson

BRIM HAMPIÐJAN HÁSKÓLINN Í REYKJAVÍK REYKJAVIK UNIVERSITY ICELANDAIR CARGO ISI ICELAND SEAFOOD iTUB marel Pipar\TBWA TM

SJÁVARÚTVEGS RÁÐSTEFNAN 2024

Landhelgisstríðin

- 1972		50 sjómílur
- 1976		200	“

Vísindaleg ***rök um ofveiði*** leiðarljósið í málflutningi Íslands

m.a. að minnka veiðiálag

Þorskstofninn við Ísland: Veiðihlutfall 1928-2017

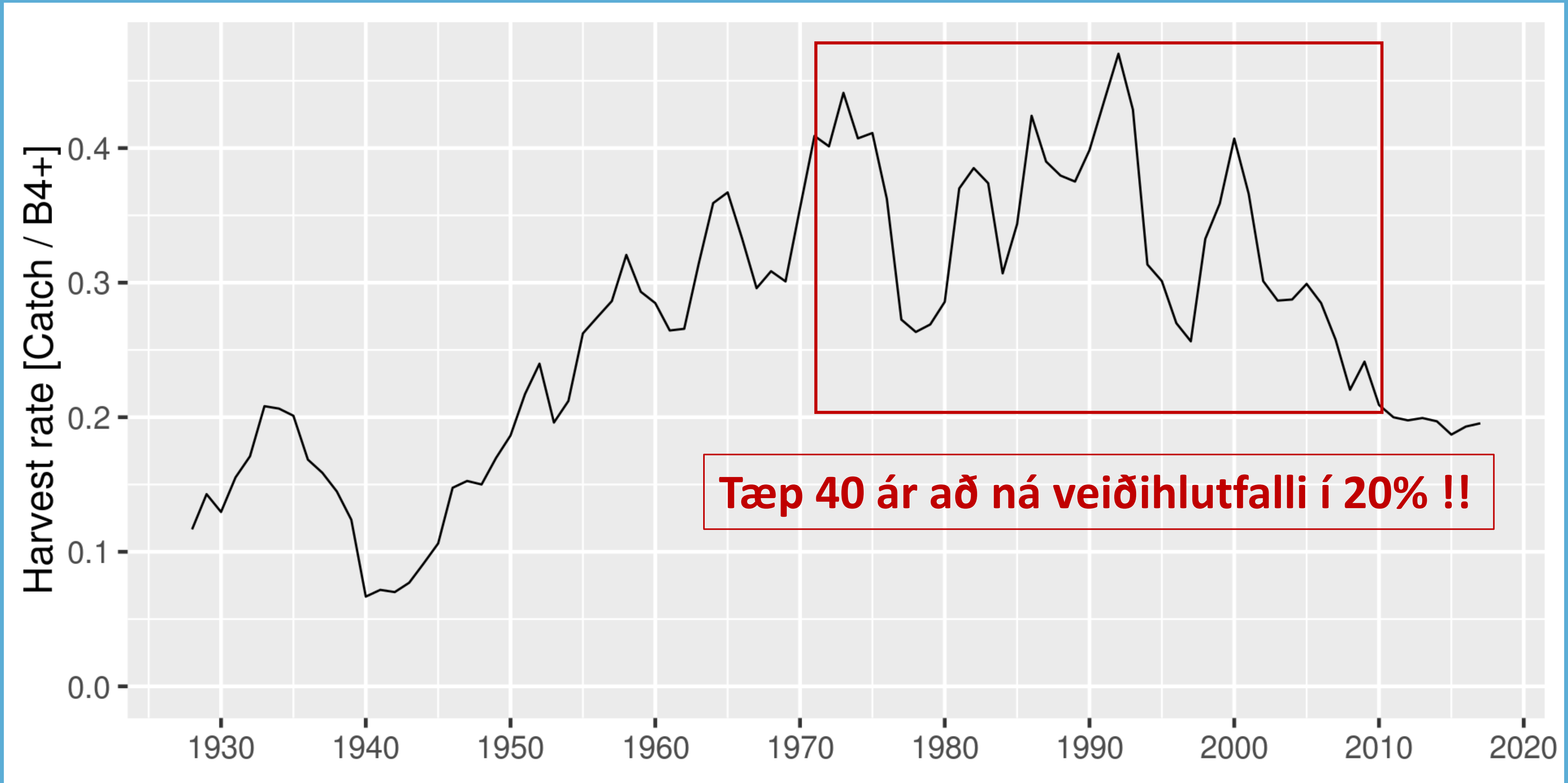

SJÁVARÚTVEGS RÁÐSTEFNAN 2024

Efasemdir meðal ráðamanna, sjómanna og atvinnugreinar

„Trúi ekki á svörtu skýrsluna"

Sjávarútvegsráðherra segist ekki kvíða spá Þjóðhagsstofnunar um 320 þús. lesta þorskafla af Íslandsmiðum á þessu ári

— Ég vil taka það mjög skýrt fram og bið þig að sleppa því ekki, að ég vil taka fullt mið af varnaðarorðum svörtu skýrslunnar og það höfum við gert, en ég trúi ekki á hana eins

— Þarf þá ekki að minnka aflann 1977 mjög verulega?

— Jú, og það gerum við fyrst og fremst með því að draga úr veiði útlendinga árið 1977. Það eru ekki í gildi samningar nema uppá 14

— Þá vil ég og taka fram, að það liggur ekki ljóst fyrir hvað þorskstofninn þolir. Tölur svörtu skýrslunnar eru ágiskunartölur og líkur. Það líða tvö til þrjú ár þar til fiskifræðingar geta sagt til

Fiskifræðingar segja:

Svarta skýrslan í fullu gildi

Ræða á Alþingi 2002 og Æðruleysisbæn fiskifræðingsins

Umræðan gat verið hvöss og jafnvel ósanngjörn !

Á Alþingi: „Þessi stofnun er orðin hreint ***meinvarp á þjóðfélaginu*** …..“
“Það er fátt brýnna en að ***leysa hana upp*** ….. “

En Spaugstofan aðstoðaði …..
Æðruleysisbæn fiskifræðingsins hljóðar svo:

Guð gefi mér:
Æðruleysi til að viðurkenna að ég er
fiskifræðingur
Kjark til að átta mig á því að þar með veit ég ekkert um fiskistofnana við landið
og Vit á að halda kjafti.

Forsendur samráðs og samstarfs

Svo árangur náist:

- ***Draga fram staðreyndir*** sem flestir, helst allir, geta verið sammála um
- Nauðsynlegt að ***aðilar séu samstiga*** – "á sömu blaðsíðu"
- Allir aðilar ***vel upplýstir*** um stefnuna, framkvæmd hennar og grundvöll – ekki endilega sammála í öllu, því sjónarhorn hagsmuna og stjórnmála eru mörg
- Forsenda samstarfs er ***traust*** á milli aðila

Til að auka traust: Stofnmæling botnfiska – togararall:

Sjómenn og sérfræðingar hönnuðu rannsókn í upphafi
svo byggja mætti trú og traust á rannsóknina

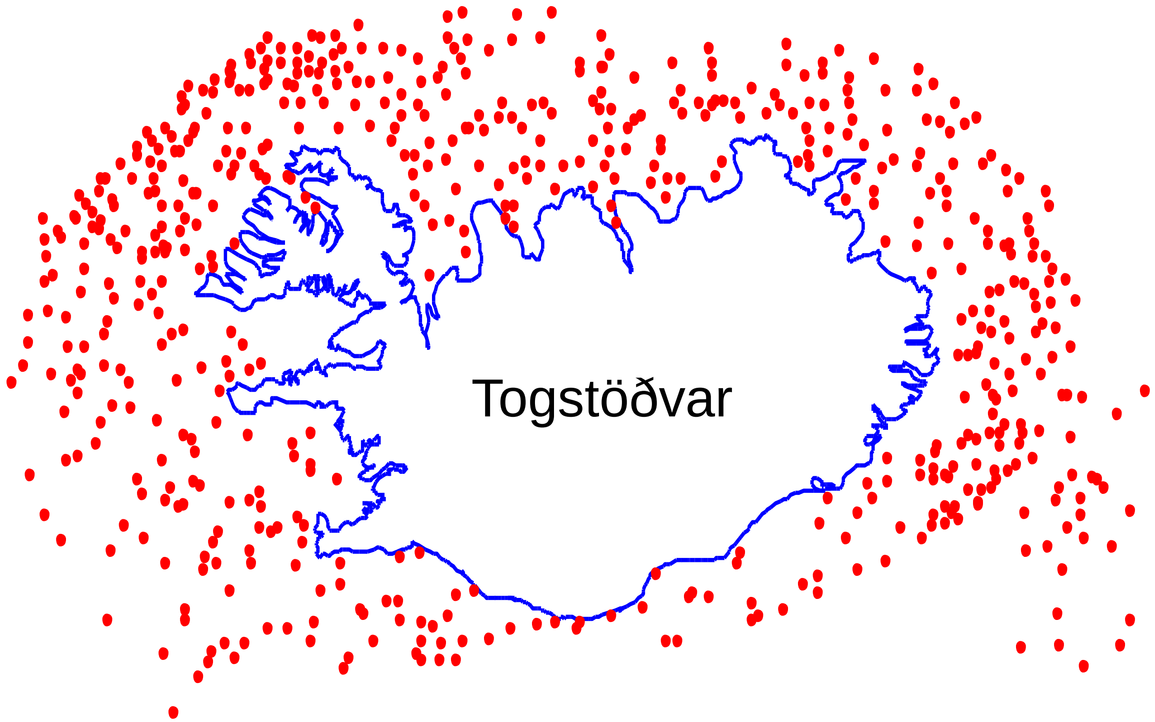

SJÁVARÚTVEGS
RÁÐSTEFNAN
2024

Forsendur samráðs og samstarfs

Svo árangur náist:

- Stjórnvöld og hagaðilar þurfa að skilja ***fræðlegan grundvöll*** ráðgjafar sem ákvarðanir byggja á
- ***Rannsóknaraðilar*** sem annast fræðilegar undirstöður ákvarðana verða að sinna sem best hlutverki sínu við að ***útskýra*** fyrir öllum aðilum málsins
- Rannsóknaraðilar þurfa að ***ræða við aðila í atvinnugreininni til að dýpka skilning á viðfangsefninu og örva leitina að sannleikanum***
- Læra af ***reynslu og þekkingu sjómanna*** og þeirra sem daglega hafa viðurværi sitt af fiskveiðum.
- ***Samráð og samstarf aðila á báða bóga er því nauðsynlegt***

SJÁVARÚTVEGS RÁÐSTEFNAN 2024

Þróun samráðs/samstarfs - Reynsla síðustu áratuga ..

- ***Uppúr 1980*** hófst mikið átak aðila í sjávarútvegi um að efla samtalið
  - opinber skoðanskipti á fundum þar sem tekist var á um stöðu mála
- Um árabil fjölmenn ***ráðgjafarnefnd*** Hafrannsóknastofnunar
  - vettvangur ýmissa aðila og sérfræðinga stofnunarinnar til að skiptast á skoðunum
  - gaf ekki góða raun – of pólitísk umræða í stað faglegrar
- ***Stjórn*** Hafrannsóknastofnunar skipuð fulltrúum sjómanna, útgerðar og fulltrúum háskólasamfélagsins - fundaði 5-6 sinum á ári
  - gagnlegri skoðanaskipti
  - gátt milli hagaðila og sérfræðinga
  - aðeins ráðgefandi

Þróun samráðs/samstarfs - Reynsla síðustu áratuga ..

- ***Uppúr 1990*** stóð á árangri og enn syrti í álinn voru
  - kallaðir til utanaðkomandi aðilar, langtímanefnd og sett aflaregla
- Brian Tobin, sjávarútvegsráðherra Kanada mætti á Hótel Sögu
  - sagði frá hörmulegri reynslu Kanadamanna við hrun þorskstofnsins !
- Mikil átök, fundaherferðir og greinaskrif

MORGUNBLAÐIÐ, MIÐVIKUDAGUR 8. FEBRÚAR 1984 31

Fiskveiðiráðgjöf enn til umræðu

— eftir Jakob Jakobsson

Fiskveiðistefna sú er Hafrannsóknastofnun hefur ráðlagt á und-

kröfunni um að finna „neðri mörk" þorskstofnsins.

Þar sem ekki hefur verið sýnt fram á beint samband milli stærðar hrygningarstofns þorsks og nýliðunar þ.e.a.s. niðjafjölda hefur það verið gagnrýnt að Hafrann-

minnkandi ef nýliðun verður léleg um nokkurra ára skeið. Hámarksafrakstur fer einnig minnkandi ef mikið er sótt í smáfisk þannig að fiskurinn nær ekki að vaxa áður en hann er veiddur. Breytingar í vaxtarhraða hafa einnig áhrif á svokallaðan hámarksafrakstur.

Jakob Jakobsson

notaðar óspart til að segja fyrir um ætisgöngur síldarinnar á þeim árum. Í Ritum Fiskideildar hefur nýlega birst ítarleg ritgerð um fæðuval allra helstu botnfisktegunda á Íslandsmiðum. Þá ber að geta þess að allt frá árinu 1976 hafa verið stundaðar umfangsmiklar rannsóknir á hrygningarstöðvum þorsksins, svokallaðar klakrannsóknir. Þar hefur m.a. komið fram hve ferskvatnsrennsli stóránna á Suðurlandi er mikilvægt fyrir vistkerfið á Selvogsbanka og svo mætti lengi telja.

Allt eru þetta rannsóknir á vistfræði íslenska hafsvæðisins sem auka skilning okkar á hinu flókna samspili margra þátta sem þar fer fram. Hafrannsóknastofnun hefur það vissulega á stefnu-

SJÁVARÚTVEGS
RÁÐSTEFNAN
2024

Þróun samráðs/samstarfs - Reynsla síðustu áratuga ..

- ***Um aldamótin 2000*** kom fram ***ofmat*** á ástandi þorskstofnsins
  - traust á ráðgjöf Hafrannsóknastofnunar varð fyrir áfalli
- ***Ráðist var í aukna kynningu*** á rannsóknum og grundvelli ráðgjafar með
  - Með ***fundahaldi***, m.a. endurteknum hringferðum um landið þar sem haldnir voru opnir fundir á allt að 18 stöðum við sjávarsíðuna
  - ***Fyrirspurnaþingum*** með þátttöku hagaðila, fræðasamfélagsins og almennings
  - Utanaðkomandi ***úttektum*** – innlendum og erlendum
  - ***Virkri ráðgjafarnefnd*** sem gerði tillögur um afmörkuð málefni starfseminnar á árlegum fundum
  - Aukinni notkun ***rafrænnar miðlunar***, m.a. á heimasíðu stofnunarinnar

Umræðufundir og ýmis kynningarstarfsemi:
Miklu til kostað til að útskýra rannsóknir og ráðgjöf

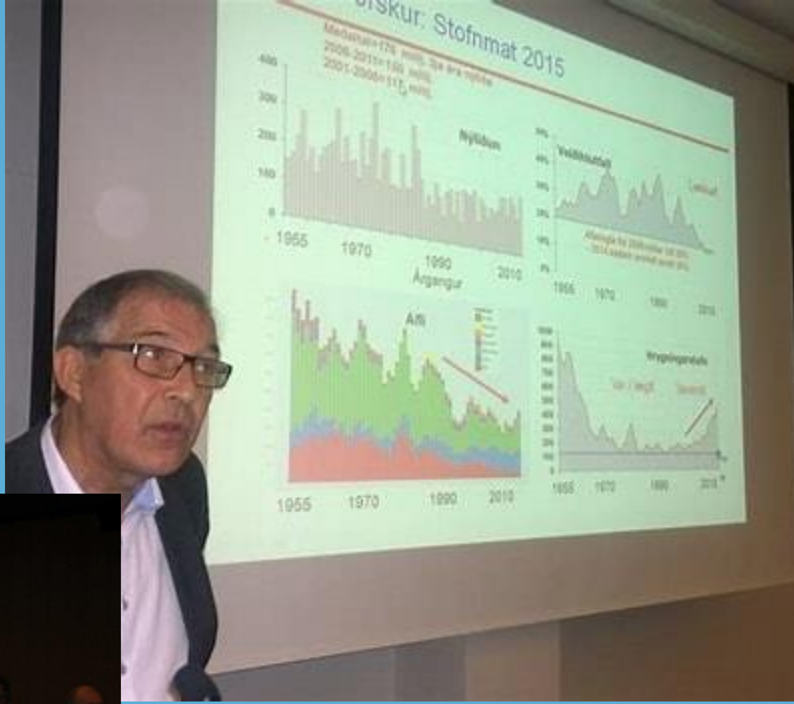

Morgunblaðið – umfjöllun 2000/01 og 2005/06

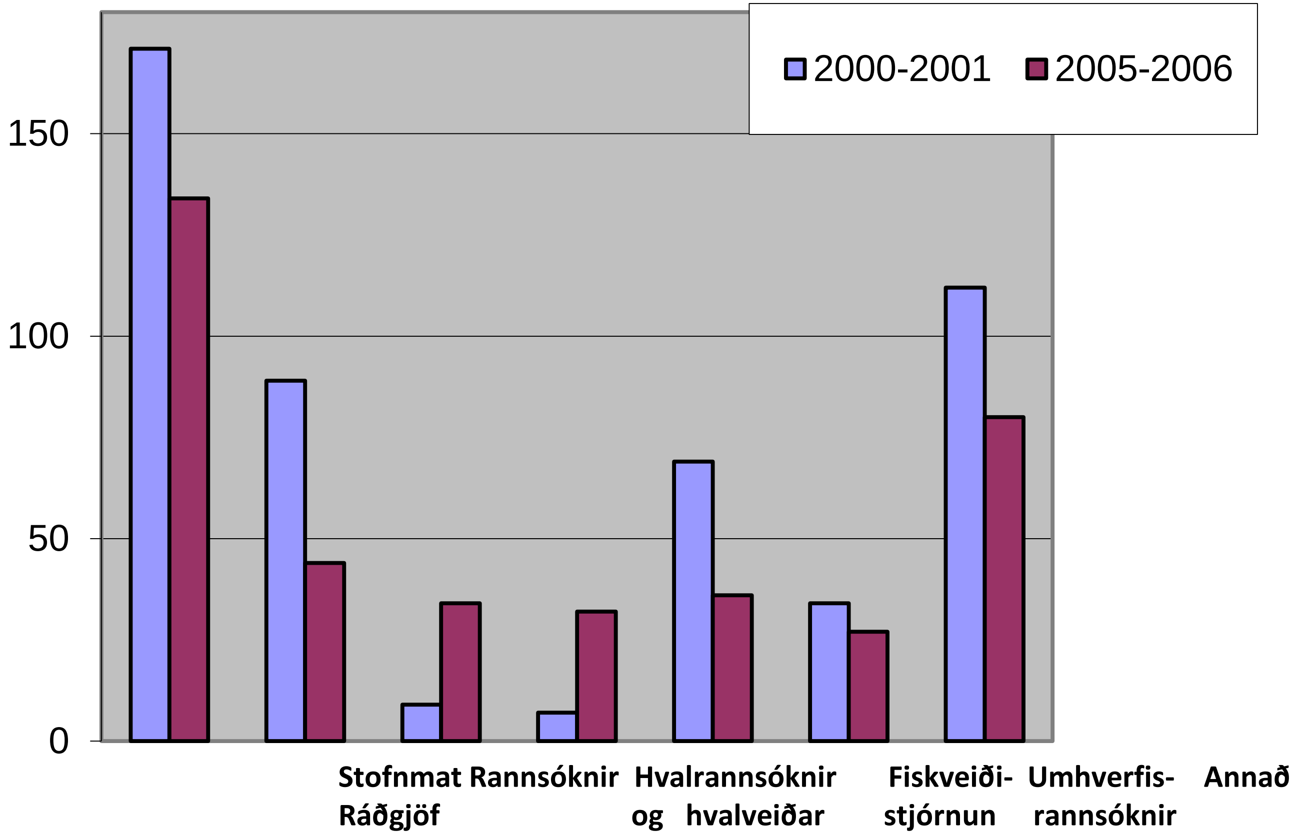

Gallup 2015

Mikið traust borið til Hafrannsóknastofnunar

Mikið traust er borið til Hafrannsóknastofnunar samkvæmt nýlegri könnun sem Gallup gerði á viðhorfi þjóðarinnar til stofnunarinnar.

Netkönnun var gerð fyrri hluta júlímánaðar og náði til 1.450 manna tilviljunarúrtaks af öllu landinu. Svarhlutfall var 56,1%. Hafrannsóknastofnun hefur áður látið gera svipaðar kannanir, síðast árið 2012.

Helstu niðurstöður voru þær að 80% þeirra sem afstöðu tóku voru jákvæðir gagnvart Hafrannsóknastofnun. Af þeim sem afstöðu tóku töldu 84% fiskveiðiráðgjöf Hafrannsóknastofnunar áreiðanlega og 56,6% fannst stofnuninni takast vel að miðla upplýsingum til almennings.

Árni Friðriksson.

Umfjöllun minnkaði stórlega á fáum árunum fyrir hrun

- Veiðarnar gengu betur og minni óánægja
- Aðrar atvinnugreinar drógu athygli og mannauð til sín

SJÁVARÚTVEGS RÁÐSTEFNAN 2024

Minni samskipti aðila í atvinngreininni og áskoranir því fylgjandi

- ***Uppúr 2010*** var hagkvæmni veiðanna með hóflegri sókn flestum ljós – öldur lægði
- ***Fundasókn*** á landsbyggðinni varð ***treg*** og áhugi á greinaskrifum takmarkaður
  - Mun erfiðara að ná eyrum almennings
- Áhugi á fiskveiðimálefnum dvínaði árin fyrir efnahagshrunið
  - ungt fólk snéri sér að “friðsamlegri” og vænlegri atvinnutækifærum.
- ***Nýliðun í faginu lakari*** og ***takmörkuð reynsla ungs fólks*** af sjósókn og sjávarútvegi minnkaði, sem hefur stuðlað að minni samskiptum aðila

Minni samskipti aðila í atvinngreininni og áskoranir því fylgjandi

- Með nýjum lögum ***lagðist stjórn Hafrannsóknastofnunar af 2016***
- ***Stór ráðgjafarnefnd*** sem snýr einnig að eldismálum og ferskvatni var skipuð - fundar aðeins árlega
- Ennþá eru óformleg samskipti vísindamanna og atvinnugreinar iðkuð, auk árlegra fundarhalda við kynningu ráðgjafar
- ***Aðgengi að stjórnsýslunni***, þ.m.t. að Hafrannsóknastofnun, hefur minnkað,
    - m.a. af öryggissjónarmiðum og vegna nýrra leiðbeiningarreglna um samband stjórnsýslu við hagaðila – eðlilegt þó að skýr aðskilnaður aðila liggi fyrir svo traust og gagnkvæmni ríki
- ***Samskiptin virðast nú minni en áður***

Styrking samráðs og samstarfs aðila í atvinnugreininni

1. ***Lögbinda þarf stofnun samráðsvettvangs*** um haf- og fiskirannsóknir:
   - Almennur opinn vettvangur í breiðu samhengi
   - Samráðsvettvangur – sértæk/sérhæfð málefni með tilnefningum
2. ***Endurskoða tilhögun/skipan/vinnulag ráðgjafarnefndar*** Hafrannsóknastofnunar
   - Verði í auknum mæli til samráðs við atvinnugreinina.
3. Gera þarf ***reglubundna utanaðkomandi/alþjóðlega úttekt***: verkefnaval og starfsemi Hafrannsókna-stofnunar.

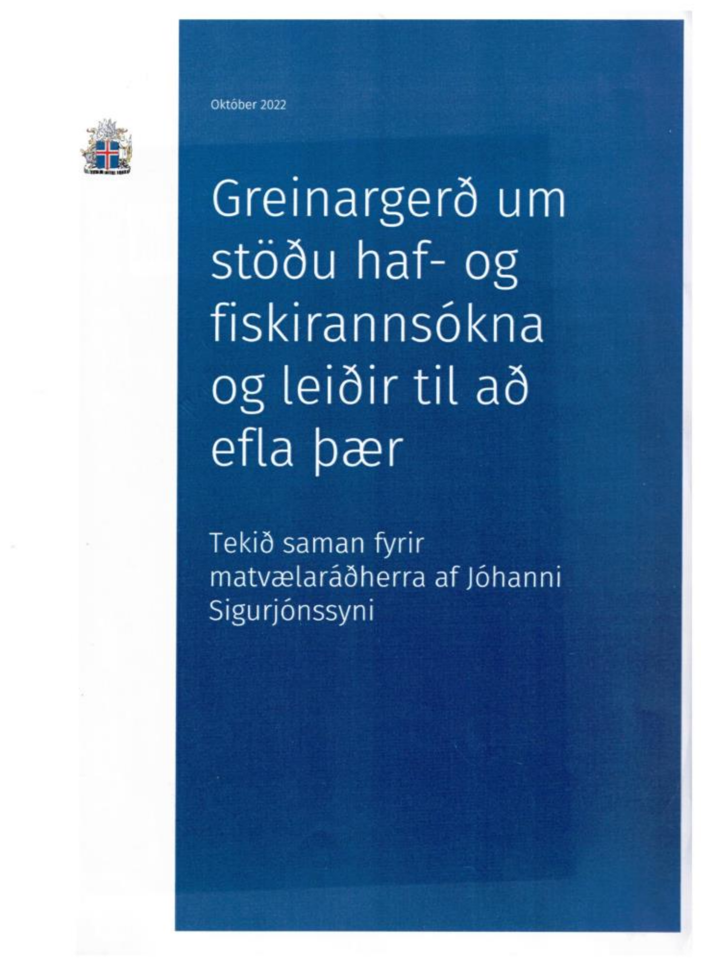

Styrking samráðs og samstarfs aðila í atvinnugreininni

4. ***Bindast háskólasamfélaginu*** til að örva áhuga á haf- og fiskirannsóknum/***tryggja nýliðun í faginu***:
   - ***Samstarfssamningar um framhaldsnám*** með áherslu á fiskifræði og vistfræði sjávar
   - ***Stofnun sérstakra sjóða*** til að styrkja nema til náms og rannsókna
5. ***Rannsóknir*** og áherslur í starfseminni.
   - Styrkja þarf m.a. gerð ***opinna gagnagrunna*** fyrir rannsakendur í stofnunum og háskólum-eykur gagnsæi og nýtist t.d. vottunaraðilum sjávarafurða,
   - Vinna þarf að ***þróun og notkun gagna frá fiskiskipum,*** sem nýtast mega í mati á ástandi fiskistofnanna
6. ***Miðla upplýsingum um sjávarútveg*** í grunn- og framhaldsskólum og til almennings

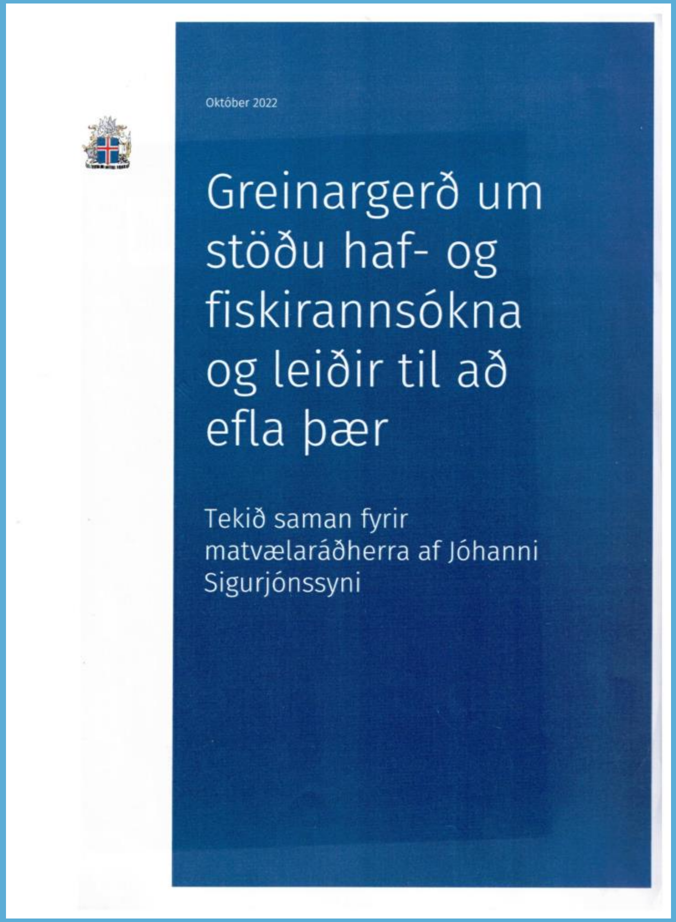

Þarf að mennta ungu kynslóðina um hafið og fiskistofnana !!

Skólaskipið Dröfn

Þakka áheyrnina !

SJÁVARÚTVEGS RÁÐSTEFNAN 2024